

การวิเคราะห์สถานการณ์ของระบบบัญชีข้อมูล (Data Catalog)

๑. สถานการณ์ของระบบบัญชีข้อมูล (Data Catalog)

สถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยมีความตื่นตัวเรื่องข้อมูล อย่างกว้างขวางในทุกภาคส่วน ภาครัฐและภาคเอกชนเริ่มปรับตัวและเตรียมพร้อมเข้าสู่ยุคของการวิเคราะห์และใช้ประโยชน์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ จึงมีความต้องการใช้ประโยชน์ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งปริมาณข้อมูลที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การเลือกใช้ข้อมูลและการสืบค้นหาแหล่งข้อมูลสำหรับวิเคราะห์หรือให้บริการมีความซับซ้อนและยุ่งยาก อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐยังขาดการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน มีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล และผู้ใช้ข้อมูลที่มีอยู่หลากหลายกลุ่มทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมถึงประชาชนทั่วไป ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำบัญชีข้อมูลอันประกอบด้วยรายการข้อมูลและคำอธิบายชุดข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐให้มีมาตรฐาน มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาาระบบข้อมูลที่สำคัญของภาครัฐเพื่อประโยชน์ในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน และบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานของรัฐอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากสถานการณ์ดังกล่าวในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ กองแผนงาน กรมอนามัย ในฐานะผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศด้านการจัดการข้อมูลของกรมอนามัยได้ดำเนินการจัดทำบัญชีข้อมูลภาครัฐ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถใช้บริการผ่านระบบสารสนเทศในการสืบค้น ร้องขอ เข้าถึงแหล่งที่มา ทราบถึงประเภท รูปแบบข้อมูลและเพื่อรวบรวมให้เป็นบัญชีข้อมูลภาครัฐ ทำให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถใช้ประโยชน์ข้อมูลสำคัญของภาครัฐทั้งหมดได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ลดค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูลซ้ำซ้อน รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการติดตามและกำกับดูแลการจัดการข้อมูลตลอดทั้งวงจรชีวิต สามารถบูรณาการ และใช้ประโยชน์ข้อมูลข้ามหน่วยงานได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยรายการข้อมูลที่ได้รับคัดเลือกรายการข้อมูลตามภารกิจการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีของกรมอนามัย คือ ๑) ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบการจัดการสิ่งปฏิกูลในจังหวัดพื้นที่เสี่ยงโรคพยาธิใบไม้ตับ ๒) ข้อมูลจำนวนตัวอย่างน้ำบริโภคจำแนกตามพื้นที่ ๓) ข้อมูลเทศบาลมีการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม (EHA) ระดับพื้นฐานขึ้นไป ๔) ข้อมูลโรงพยาบาลที่พัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมผ่านเกณฑ์ GREEN & CLEAN Hospital ๕) ข้อมูลจังหวัดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษมีฐานข้อมูลและการเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ได้ดำเนินการต่อยอดรายการชุดข้อมูลอีก คือ ๑) ข้อมูลการลงทะเบียนอบรมผู้ประกอบการและผู้สัมผัสอาหาร ๒) สถานประกอบการกิจการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรค COVID - ๑๙ (THAI STOP COVID PLUS)

๒. แนวทางการดำเนินการพัฒนาระบบบัญชีข้อมูล (Data Catalog)

กองแผนงาน กรมอนามัยในฐานะผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศด้านการจัดการข้อมูลของกรมอนามัย ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบบัญชีข้อมูล (Data Catalog) มาใช้เป็นเครื่องมือในพัฒนาและขับเคลื่อนการทำงานของด้านการจัดการบัญชีข้อมูล รวมถึงการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานให้มีความพร้อมเข้าสู่องค์กรดิจิทัลภาครัฐ ซึ่งกองแผนงานได้มีแผนงานในการรองรับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน ดังนี้

๑) การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานระบบบัญชีข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงปลอดภัย และเป็นมาตรฐานการบูรณาการการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

๒) การสร้างและพัฒนาฐานข้อมูลและมาตรฐานข้อมูล เพื่อบูรณาการข้อมูลทั้งภายในและภายนอกที่จะเป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพต่อการทำงานขององค์กร

๓) การนำระบบสารสนเทศการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบ API เพื่อใช้เป็นตัวกลางในการสื่อสาร/เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ลดการซับซ้อนในการทำงาน ช่วยให้ประหยัดเวลาในการทำงานและสามารถทำงานได้สะดวกขึ้นระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอก

๔) การพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้ความเข้าใจ ทั้งด้านการพัฒนาและการบริหารจัดการระบบบัญชีข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Data) ขององค์กรอย่างต่อเนื่อง

๓. ปัญหาและอุปสรรค

๑. ข้อมูลไม่สมบูรณ์และทันสมัย ขาดความต่อเนื่อง ทำให้ข้อมูลของแต่ละหน่วยงานกว่าจะถูกนำไปใช้ในองค์กรโดยรวมเกิดความล่าช้า

๒. รูปแบบการจัดเก็บข้อมูล ไม่อำนวยความสะดวกต่อการนำมาใช้วิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น จัดเก็บเป็นไฟล์ PDF รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้งานได้จริง

๓. ข้อมูลกระจัดกระจายตามหน่วยงานต่าง ๆ และมีระบบข้อมูลสารสนเทศแยกตามหน่วยงานกันทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูล และขาดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ

๔. เรื่องศัพท์เทคนิคหรือเงื่อนไขรูปแบบการจัดการข้อมูล ทำให้ประชาชนทั่วไปยังไม่ค่อยเข้าใจในรายละเอียดข้อมูลและความหมาย รวมถึงอาจจะมีช่องโหว่ของกฎหมายที่ทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงการตรวจสอบได้

๔. แนวทางการดำเนินงาน ปี ๒๕๖๖

๑. ดำเนินการศึกษา/ทบทวนชุดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานภายใต้ภารกิจหลักกับระบบงานที่สำคัญและเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าสามารถนำไปใช้งานข้อมูลในมิติต่าง ๆ ของบัญชีข้อมูลของหน่วยงาน

๒. ดำเนินการคัดเลือกชุดข้อมูลคัดเลือกรายการข้อมูลเพิ่มเติมที่การดำเนินงานภายใต้ภารกิจหลักกับระบบงานที่สำคัญและเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าสามารถนำไปใช้งานข้อมูลในมิติต่าง ๆ ในการสร้างเสริมสุขภาพและจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพดีของกรมอนามัย จำนวน ๓ รายการ คือ

๑) รายการข้อมูลโรงพยาบาลภาครัฐที่มีระบบการจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๒) รายการข้อมูลโรงพยาบาลภาคเอกชนที่มีระบบการจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๓) รายการข้อมูลโรงพยาบาลสังกัดหน่วยงานราชการอื่นที่มีระบบการจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๓. สนับสนุนให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลจัดทำเป็นชุดข้อมูล (Data set) ในการเตรียมทำระบบบัญชีข้อมูล (Data Catalog) ในรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ชุดข้อมูลจะถูกจัดกลุ่มตามชั้นความลับ

๔. สนับสนุนให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลจัดทำคำอธิบายข้อมูลหรือที่เรียกว่าเมทาดาตา (Metadata) สำหรับทุกชุดข้อมูลมาสร้างเป็นระบบบัญชีข้อมูลของหน่วยงาน

๕. ดำเนินการจัดเก็บรายการชุดข้อมูลเข้ามาไว้ในระบบบัญชีข้อมูลของกรมอนามัย และสรุปผลการดำเนินงานภายใต้การดำเนินงานของหน่วยงานที่เป็นเจ้าของข้อมูลที่จัดทำ รวมทั้งกำกับดูแลข้อมูลและตรวจสอบให้อยู่ในเกณฑ์คุณภาพสำหรับชุดข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ก่อนที่จะเชื่อมโยงมายังระบบบัญชีข้อมูลภาครัฐเพื่อให้บริการและใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ต่อไป